

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ד כסלו תשפ"ב | דף היומי בבלי: תענית טז | דף הכולל: ביצה לח.
דף היומי בהלכה: מסימן תרס"ד סעיף ג' עד סעיף ח'.
מוסר: דבר בעיתו - הקדמה מ"והנה ידעתי" עד "ואפילו לפי טעות".
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הבחינה פרק ד' 'והשביעית' עד פרק ה' 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

פתאום השתתק רבינו והחל לצעוק על עצמו: "אהרון, אהרון, אל תהיה שנוור!" - לרגל יומא דהילולא: פניני עובדות ממרן הגראי"ל זצ"ל
ומהנהגותיו בימי החנוכה | אל תפספסו: לקט נפלא על ההשפעות המיוחדות לכל יום מימי החנוכה | המנעולן שקיבל 'שיעור' מהקב"ה | 2281

יומא דהילולא

פתאום רבי אהרן לייב השתתק, התכנס פנימה ואז החל לדבר
אל עצמו. החל לצעוק על עצמו: "אהרון, אהרון, אל תהיה
שנוור, אל תסמוך על הילדים שלך, תלמד שב ותלמד".
היה זה מחזה נורא, הסובבים רעדו, השואל ברח מהחדר...

פניני עובדות ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לרגל יומא דהילולא

הרב שטיינמן לחץ ידים לילד, ואז הרים את עיניו לאב ואמר:
"הידים שלו קרות, צריך לחמם אותן".

סיפר היהודי: "יצאתי משם כמו שיכור, הפכתי לאיש אחר!"

אברך יקר בעל תשובה חלם שאביו החילוני בא אליו בחלום
בבקשה שילמד בשבילו ויגיד עליו קדישים. בא לראש הישיבה
וסיפר לו את החלום.

אמר הרב שטיינמן: "דבר ראשון, הדבר הכי מבייש זה להיות
שנוור אצל הילדים שלך, אין בושה גדולה יותר מזה..."

פתאום רבי אהרן לייב השתתק, התכנס פנימה ואז החל לדבר
אל עצמו. החל לצעוק על עצמו: "אהרון, אהרון, אל תהיה שנוור,
אל תסמוך על הילדים שלך, תלמד שב ותלמד".

היה זה מחזה נורא, הסובבים רעדו, השואל ברח מהחדר...

(נר לשולחן שבת)

פניני עובדות ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לרגל יומא
דהילולא

סיפר הרה"ג נתן צבי כהן: "כשנולדה נכדתי נכנסתי עם בני
להתברך אצל מרן. אמרנו לו שקראו את שמה תמר על שם אשתו
ע"ה, ואגב זה ביקשתי שיברך אותה שתזכה לבעל כמו ראש
הישיבה.

עשה תנועת ביטול בידו ואמר: "ניין, לא! יש יותר טובים..."
(ספר 'קניני תורה' הנמצא במכבש הדפוס).

מעשה ביהודי חסידי שמאד השתוקק שהרב שטיינמן יתן
ברכה לבנו בן השלש. היה זה בשנתו האחרונה של רבינו. האיש
הפך את העולם כדי להכנס. לבסוף הצליח. האב אמר לבנו הקטן
'תן יד לראש הישיבה'.

המשגיח רבי דב יפה זצ"ל שאל את מרן הרה"י זצ"ל: אם בחור צריך קצת מנוחה, אז שיעשו את זה שבוע אחרי טבת, למה לקחו את חנוכה, את הימים הקדושים הללו? אמר לו הרה"י: וכי אתה לא יודע שהיום כל דבר עושים הפוך ממה שצריך?...

מאי חנוכה? - דתנו רבנן

ושאל בחור את המשגיח, למה הרב שטיינמן התכוין? אמר לו: הוא פשוט אמר את מה שהוא רצה בלי שום כוונות. חנוכה זה כאלו ימים גדולים, אחד מהדברים היפים שיש, זה המבצע של עוסקי תורתך. דוקא כעת להתחזק.

הג"ר חיים קמיל אמר, למה קוראים ליום האחרון של חנוכה "זאת חנוכה"? והסביר, שבצמח היום ביקשו להשכיחם תורתך והם הצליחו קצת, עושים הדלקה, ואח"כ שרים קצת וי"א שהמצוה בסופגניה וכדו', כל אחד לפום דרגתו וערכו... על כן ליום האחרון קוראים 'זאת חנוכה' - כי זה עדיין חנוכה אבל כבר אין הדלקה, כעת צריך ללמוד כל היום - זה החנוכה! מאי חנוכה? דתנו רבנן! צריך לדעת שאפשר להשיג כ"כ הרבה, מאבדים בידיים רכוש גדול.

(אורחות חיים, משיחת המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א)

המשגיח רבי דב יפה זצ"ל סיפר, שהוא שאל את מרן הרה"י זצ"ל, שכתוב כ"כ הרבה בספרים על הגדלות של ימי החנוכה, ימים גדולים שאפשר להשיג בהם כ"כ הרבה בתורה, למעלה מגדר הטבע, וכמו שאומר הנצי"ב שלזה רומזת המנורה, אפשר להשיג הרבה בתורה שבע"פ. אך למעשה - חנוכה זה זמן של רפיון, ולמה, כי מתרגלים בישיבות קטנות שחצי מהימים זה חופש, ואח"כ קשה להשתנות.

אז הוא שאל את הרה"י: אם בחור קשה לו בישיבה קטנה חמשה חודשים ברציפות והוא צריך קצת מנוחה, אז שיעשו את זה שבוע אחרי טבת, למה לקחו את חנוכה, את הימים הקדושים הללו? אח"כ קשה להשתנות בישיבה גדולה!

אמר לו הרה"י: וכי אתה לא יודע שהיום כל דבר עושים הפוך ממה שצריך?...

מענינא דיומא - חנוכה

"פעם היה מקפיד ליתן שמן כדי שידלק עד שיוצא האוטובוס האחרון מהתחנה שממול הבית, בשעה שתים עשרה בערך, וכיום שמצויים אנשים ברחוב עד מאוחר מאד, מעדיף שידלק מה שיותר"

מהנהגותיו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בהדלקת נרות חנוכה

עם פתיל צף, הי' מהבהבו תחילה - מב' הצדדים שימס השעוה העוטפת את הפתילה, כדי שלא ידלק ברגע הראשון עם שעוה. סדר ההדלקה: מתחיל תמיד בנר היותר ימני, הקרוב לפתח [כדעת מהרש"ל והגר"א].

אומר "הנרות הללו" לאחר שסיים הדלקת כל הנרות [כולל השמש], ולאחר מכן מנגן "מעוז צור". [רוב בניו 'וקניניו' על העץ תלית, היינו הבגדים שעליהם, דתלו אותם עם הבגדים שזה קנינם].

מהדר ליתן הרבה שמן כדי שידלק לתוך הלילה, ופעם הי' מקפיד ליתן שמן כדי שידלק עד שיוצא האוטובוס האחרון מהתחנה שממול הבית, בשעה שתים עשרה בערך, וכיום שמצויים אנשים ברחוב עד מאוחר מאד, מעדיף שידלק מה שיותר. מקפיד שיהי' פתוחים התריסים מכל הכיוונים, כדי שיוכלו

זמן ההדלקה: אומר רבינו שמתחילה היה נוהג להדליק זמן מה אחר השקיעה, כמו שהדליק החזו"א, ואח"כ שינה להדליק בשקיעה עצמה, ולאחרונה חזר לנהוג שמדליק כעשר חמש עשרה רגעים לאחר השקיעה [ונימק דבשקיעה עדיין אור חזק בחוץ ואין ניכר כ"כ אור הנר].

אינו מדליק בחנוכיית כסף, רק בכוסיות זכוכית עם בסיס להחזיקן מפת.

מברך להדליק "נר חנוכה" ולא "של חנוכה". שעשה נסים וכו' בזמן הזה - בחיריק. ובברכת שהחיינו אומר והגיענו לזמן הזה - בפתח.

נר ההדלקה: אינו מדליק עם נר שעוה, היות ומטפסף בשעת הדלקה, וחושש שתחילת הדלקה היא עם השעוה שנטפה על הפתילה, והרי הדלקה עושה מצוה. וכן מהאי טעמא בשנים שהדליק

לראות את הנרות ממה שיותר מקומות.

בשעת הדלקה פתוח הדלת של בית החנוכיה, ואף שיש לפעמים רוח שאם היו משאירים כך את הנרות לא היו דולקים חצי שעה, נחשב שפיר הדלקה הראויה לעמוד ברוח, כיון שבדעתו לסגור מיד אחרי ההדלקה את הזכוכית המגינה מהרוח, ונמצא שעומד להיות שידלקו הנרות חצי שעה.

מקפיד להדליק את השמש בשמן רגיל, לא בשמן זית [משום בל תשחית, כיון שא"צ שמן זית].

אינו מכבה את אור החשמל בזמן הדלקת הנרות, דלא שייך בזה שרגא בטיהרא.

במוצש"ק: כפי שנוהג כל שבת להמתין מלעשות מלאכה עד שיעברו שתי שעות זמניות לאחר השקיעה, כך במוצאי שבת חנוכה מדליק רק אחר שעברו שתי שעות הנ"ל. ומבדיל תחילה

ואח"כ מדליק [וגם כשאירע שכבר הגיע זמן שאפשר להדליק הנרות, הבדיל קודם].

פתילות: הרבה שנים הי' ידידנו המסור בלו"נ לרבינו (שליט"א) [זצ"ל] הרה"ג ר' יצחק לוונשטיין ז"ל מכין בידי פתילות מצמר גפן והיו דולקות זמן מרובה באור יפה מאד, אך מעת אשר בעוה"ר נלב"ע, מדליק רבינו בפתילות מוכנות. וכאשר נשאל ע"י ידידנו ר"מ סחייק שיחי' [הטורח בכל נפשו להכין הנרות לרבינו] אם לקנות משל צמר או מפשתן, פעם אחת אמר רבינו דמאחר ותמיד מדליק בצמר, ראוי לזכות גם את המין "פשתן" במצוה, אך לשנה אחרת אמר לו שיביא מאיזה מין שרוצה.

לפני הרבה שנים הי' מחלק רבינו דמי חנוכה למספר ילדים שבאו אצלו [ואמר שהילדים מחכים לכך].

(מתוך גיליון 'אוצרות פרי חיים' חנוכה תשע"ח)

הסיפור היומי

כאשר ראיתי את גודל התסכול שלו מכך שאינו מצליח לתקן את המנעול, אמרתי לו, שיכול להיות שהקב"ה 'מעמיד אותך במקום' ונותן לך שיעור לחיים. הוא תמה ושאל: "איזה שיעור?"

הקב"ה ברחמי מעורר אותנו בעדינות, וברגע שמבינים את הנקודה - מיד הכל מסתדר!

מעם המתפלל תדיר עם כוונות הרש"ש מתוך סידור מיוחד. את הסידור הוא משאיר בשטיבלאך בפניה קבועה, ובכל פעם נוטל משם את הסידור ומשיבו לאותו מקום עם סיום התפילה.

בוקר אחד הגיע לתפילה והסידור לא במקומו. הסתכל סביב אך הסידור איננו. חכך בדעתו על מה עשה לו ה' כדבר הזה? כאשר כמעט התחיל להתפלל שמונה עשרה, הבין שעליו לחזור בתשובה, שכן מן הסתם אינו ראוי לכוון כוונות טמירות בדרגתו הנמוכה, לדבריו...

תוך כדי הרהורי תשובה, הונח הסידור לפניו והוא זכה להתפלל מתוך הסידור עם הכוונות.

הסתבר שיהודי שאף פעם לא מתפלל שם, איחר באותו יום את המניין שלו והגיע לשטיבלאך להתפלל וראה את הסידור מונח באיזה מקום, ולפי השם שכתוב בפנים עשה השבת אבדה... הנקודה היא כך, סיכם רבי גמליאל שליט"א: שהקב"ה ברחמי מעורר אותנו בעדינות, וברגע שמבינים את הנקודה, מיד הכל מסתדר על הצד היותר טוב. רק צריך להתבונן על מה עשה ה' את הדברים הללו, וחוסכים צרות רבות...

(גיליון 'טיב הקהילה')

סיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: הגיע יהודי למפתן ביתי וראה שהמנעול בדלת הכניסה לבית תקול. על אתר הציע את עזרתו בתיקון הצילינדר.

לשאלתי האם הוא מבין בתחום המנעולים, השיב בקול תרועה: "בטח!!!" אבל 'בטח' כזה שאינו משתמע לשתי פנים, ותיכף מדיבור למעשה התחיל לסדר את המנעול. אך שככל שחלפו הדקות הוא נהיה מתוסכל יותר ויותר מחוסר ההצלחה שלו...

כאשר ראיתי את גודל התסכול שלו, אמרתי לו, שיכול להיות שהקב"ה 'מעמיד אותך במקום' ונותן לך שיעור לחיים. הוא תמה ושאל: "איזה שיעור?"

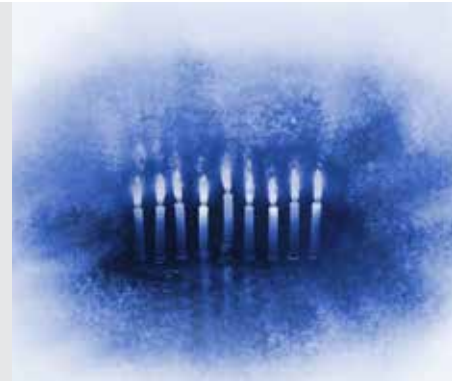
השבתי לו, שהוא ענה בביטחון עצמי מופרז 'בטח', במקום להגיד: "אנסה ובעזרת ה' נעשה ונצליח". סבר וקיבל ואמר שהוא חוזר בו ממה שאמר, ורק בעזרת ה' יתברך יצליח...

לא חלפו שלוש דקות והכל תוקן וסודר באומנות... הוא היה בהלם, שכן באמת הוא רגיל בסידור תקלות מעין אלה בשניות, וכאן אכן קיבל שיעור לחיים.

עוד סיפר הגה"צ שליט"א באותו עניין, אודות יהודי מורם

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? **שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il**

האם מותרת הדלקה בנרות חשמליים, בפנס או במצבר? ומה לגבי אכילה, לימוד, מלאכה או שינה לפני הדלקת הנרות?

דיני חנוכה, בתוספת פרטים רבים המיוחדים לחנוכה תשפ"ב
מתוך דפי 'הלכה למעשה' מהרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א | פרק ב'

במה מדליקים

"כל נפ"ש נדלקת בחנוכה" נפש - נרות פתילות ושמים, כולם כשרים להדלקה (שו"ע תרע"ג, א) בשונה מנר שבת ש"אין מדליקין.. לא ב.... ולא ב.... ולא ב.... כי בשבת צריך נר שידלוק יפה שלא לבוא לידי הטיית הנר.

מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית בדומה להדלקת המקדש [דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שלכתחילה אין להשתמש בשמן שאינו למאכל, (קונטרס נרות חנוכה, תשס"ו) וכן דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (דולה ומשקה, עמ' רל"ז) והגר"מ שטרנבוך שליט"א (קובץ קול מהיכל עמ' תקט"ו) אבל שמענו מפי הגרי"ש זצ"ל שוודאי אין זה מעכב]. ויש מתירים לכתחילה אף בשמן שאינו ראוי לאכילה כגון ב"שמן למאור" - חזון איש וכף החיים תרע"ג, י"א הגר"נ קרליץ זצ"ל (חוט שני חנכה, עמ' שי"ט ובעל קנה בשם זצ"ל). וכן יש לדייק מלשון המ"ב תרע"ג, ב.

אין משתמשים בשמן שבקדושת שביעית להדלקת נר חנוכה, שהרי אין לנו רשות להשתמש בהם (ואין מצוי בשווקים שמן כזה שנותר מהשמיטה הקודמת).

ומצווה מן המובחר בפתילה מצמר גפן, אך כנ"ל, הכול כשר להדלקת החנוכיה. ויש מהדרים להחליף את הפתילות מדי יום, בדומה להדלקה שבמקדש, וכן מנהג חב"ד. "פתיל צף" - כשר, אעפ"י שהוא מצופה שעווה, מכל מקום, כיון שנשרף מיד, עיקר ההדלקה בשמן (דעת הגר"ש"ז אויערבך הגרי"ש אלישיב והגר"ש וזנר זצ"ל).

הערה: נשאר נר או שמן שדלקו כל הלילה עד הלילה הבא - יש לכבותם, ולהדליק מחדש להדלקה הלילה הזה.

הדלקה בנרות חשמליים: כשאין כל אמצעי אחר להדלקה, ידליקו בנורות חשמליות בלא ברכה, ויניחום במקום שאין שם נר חשמלי במשך השנה הדלקה בפנס או במצבר: דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (קונטרס הליכות והנהגות עמ' י"ד) והגר"ב"צ אבא שאול זצ"ל (בשו"ת אור לציון י"ח, י"ב) שבשעת הצורך במקום שאין שום אפשרות במה להדליק, עדיף להדליק בפנס או במצבר, המספיקים לפחות לחצי שעה, כיון "שכל שיעור ההדלקה נמצא לפנינו, וצריך שהנרות יהיו מסודרים בצורת חנוכייה, ראה עוד להלן בקובץ הלכות המופיע להלן בסוף הלכות החנוכה.

זמן ההדלקה

יש מדליקים כשיטת הגר"א "משתשקע החמה" היינו, ממש בשעת השקיעה, ולדעת הגאונים, היינו השקיעה הנראית לעינינו [השנה תשפ"ב לאורך כל ימי החנוכה - 4:39]. וכן מנהג הפרושים בירושלים ת"ו. וצריך שידלקו הנרות לכל הפחות עד סוף חצי שעה לאחר צאת הכוכבים (משנ"ב תרע"ט, ב). 2. ויש נוהגים "משתשקע החמה" היינו כשסיימה לשקוע - צאת הכוכבים [השנה תשפ"ב 5:14 כל ימי החנוכה] והם מתפללים תחילה ערבית ש"תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם" כלשון הטור והשו"ע תרע"ב, א "מדליקין נר חנוכה עם סוף השקיעה, עד חצי שעה מהלילה" שאז העם עוברים ושבים, ואיכא פרסומי ניסא". ובערוה"ש שם, ד "והעולם נוהגים כהטור והשו"ע" וכן הכריע כף החיים (שם, ב) וכן המנהג הפשוט ברוב קהילות ישראל (שו"ת תפילה לדוד, מ"ז). 3. ויש המדליקים כ 20 דקות אחרי השקיעה (לפני ערבית), לצאת ידי שתי השיטות וכך נוהג הגר"מ שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית, וכן הגר"ח קנייבסקי שליט"א כפי שנהג מרן החזון איש זצ"ל. שבזה יוצאים ידי חובת כל השיטות.

הזמן המאוחר ביותר להדלקה, לפני "עלות השחר" [השנה 4:48 - 4:50]. ואזי יש להעיר את בני הבית, לקיים "פרסומי ניסא" בפניהם. כמובן, שיש להשתדל בכל איחור, להדליק לפני ש"תכלה רגל מן השוק" באותו מקום. וברוב המקומות העירוניים, "כלות רגל מן השוק" - שעה 12:00 - 12:30 בלילה.

אכילה, לימוד תורה, עשיית מלאכה או שינה לפני הדלקת

הנרות

חצי שעה קודם זמן הדלקת הנרות, אסור לאכול פת ביותר משיעור "כביצה" - 56 גרם (להגר"ח נאה זצ"ל), ולא לשתות משקה משכר. ואפילו התחילו לפני כן, בהיתר, בהגיע זמן ההדלקה, מפסיקים. למדליקים 20 דקות אחרי השקיעה - האיסור מתחיל חצי שעה לפני ההדלקה (הגר"ח"ק שליט"א

הנר הראשון, במשך הדלקת שאר הנרות (משנ"ב תרע"ו, ד וראה הלכות חג בחג עמ' ק"ח).

לאחר ההדלקה

שולחן ערוך תר"ע, א: "נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בחצי השעה הראשונה שהנרות דולקים בבית, ואין להקל להן, כיון שהנס נעשה על ידן" ושני טעמים לדבר: א. כדי שלא יבואו לעשות מלאכה לאור הנרות, שאסור ליהנות מהם. ב. כדי שלא להסיח דעת מן הנס ולהודות לבורא על הניסים שבימים ההם ובזמן הזה. והעירו הפוסקים, שאסור עשיית המלאכה גם לאנשים, אלא שבדרך כלל הנשים עסוקות במלאכותיהן בערב, לכן, כתב השו"ע "נהגו הנשים וכו".

הלכה למעשה: הכרעת המשנה ברורה (שער הציון תרע"ב, י"ב), שגם לאחר תום החצי שעה מחמירים שלא ליהנות מן הנרות ולא לטלטלם ממקומם, כל זמן שדולקים, מפני שהננס לבית, אינו יודע מתי הודלקו. והמנהג להימנע מ"מלאכות כבודות שיש בהן טורח ועמל", כביסה, תפירה, שטיפת הרצפה והדחת כלים (בפרט במוצאי שבת), ובכלל זה, ניפוי קמח ולישת בצק להכנת סופגניות, בישול ואפייה, כל דבר המסיח דעת מן המצווה, ובשו"ת רבבות אפרים א, תל"ז בשם הגרי"י פ"ש זצ"ל שמנהג ירושלים, שאסורה כל מלאכה אפילו בישול ואפייה בחצי שעה שהנרות דולקים, אמנם שמעתי מהגרי"י פ"ש זצ"ל, שאם הסופגנייה כבר מוכנה לטיגון אפשרי להכניסה לשמן, ואפשר להכין חביתה, להרתיח מים ולהכין קפה וכדומה. ובבית מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל נהגו הנשים שלא לעשות שום מלאכה, אפילו כתיבה ובישול, חוץ מטיגון סופגניות, הנאכלות באותה שעה.

שהייה ליד הנרות לאחר ההדלקה

אף ש"הדלקה עושה מצוה", כתב בעל חוות יאיר ב"מקור חיים": "ועיקר המצווה הוא, שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה, לראות אותם ולשמוח בהם, ולא סגי שידליק וילך לו למקום אחר". יש לציין, שהגר"ח קנייבסקי שליט"א (בקונטרס עבודת ימי החנוכה עמ' כ ענה לשואל: "לא ראינו נוהגים כן". וכן אמר רבנו הגרש"ז אויערבך זצ"ל שאין חיוב לשהות כדי שיעור זמן ההדלקה ליד הנרות (קונטרס ברכת משה ענייני חנוכה ג, ו). שכחו להדליק נרות מי שמשום מה לא הדליק נרות חנוכה באחד מהלילות - אין לו תשלומין, וידליק בלילה הבא, את מספר הנרות שמדליקים באותו לילה כולם (שו"ע תרע"ב, ב).

על הניסים

מתפילת ערבית של ליל כ"ה בכסלו [אפילו טרם הדליקו נרות חנוכה] אומרים "על הניסים וכו' " בכל תפילת עמידה במשך ימי החנוכה, לאחר אמירת: "כי מעולם קיוונו לך" שבסוף ברכת מודים, וכן בכל ברכת המזון לאחר המילים: "בכל עת ובכל שעה" ויש לומר ועל הניסים עם וא"ו (משנ"ב תרפ"ב, א וכ"כ ערוה"ש)

ב"דולה ומשקה" והגר"נ קרליץ זצ"ל חוט שני, שי"ח). אכילת פירות ושתייה - מותרים בלא הגבלה (הגרי"ש אלישיב זצ"ל בקונטרס הליכות והנהגות). משנ"ב תרע"ב, י: "ואפילו ללמוד אסור משהגיע זמנה" ויש אומרים, שהאיסור אף בחצי שעה שקודם זמנה (מחצית השקל על המג"א שם, ה). אבל למדליקים בשקיעה - אין להחמיר שלא ללמוד תורה בחצי שעה שקודם ההדלקה - שער הציון תרע"ב, י"ד. והמתפלל ערבית בביתו - יניח שומר. לימוד הלכות חנוכה - מותר עד הדלקת הנרות (הגר"נ קרליץ זצ"ל חוט שני שי"ח וכן נוהג הגר"ח ק"ש שליט"א למעשה). ומסתבר, דהיינו שלא בעיון גדול.

הערה: אישה הממתינה לבעלה שיבוא להדליק - מותרת לאכול (שו"ת מבית לוי להגר"ש ואזנר זצ"ל).

אסור לעשות מלאכה מחצי שעה קודם זמן ההדלקה - מג"א תרע"ב, ה. וב"הליכות שלמה" חנוכה, עמ' ר"ח, שגם הנשים לא תעשנה אז מלאכות (תפירה, כיבוס וגיהוץ וכדומה). ואסור לישן אפילו שנת עראי, מחצי שעה קודם זמן ההדלקה - ראה משנ"ב רל"ה, י"ז ואפשר שלא יועיל לזה שומר (ראה חכמת שלמה סימן ער"ה).

סדר הנחת הנרות

ביום הראשון מניחים את הנר בצד ימין של החנוכייה, ובכל יום מוסיפים נר לשמאלו של הנר של אתמול [מימין לשמאל] ומתחילים להדליק את הנר הנוסף [משמאל לימין] - כך המנהג למעשה לרוב הדעות (שיטת השו"ע והרמ"א תרע"ו, ה הפר"ח, הא"ר, סידור שו"ע הרב, שו"ת חת"ס, קפ"ז, קיצור שו"ע קל"ט, י, ערוה"ש, י"א וכן נהג האריז"ל כמובא בשער הכוונות ק"ח, ע"ג). את השמש [העשוי גם בשמן, ואי אפשר להדליק בו את שאר הנרות], מדליקים לאחר הדלקת כל הנרות, או לפני הברכה, ויש להניחו מעל או מתחת לגובה הנרות או בריחוק מהם באופן בולט, שיהא ניכר כל יום מספר הנרות שהודלקו בלי השמש.

הברכה

ביום הראשון מברכים שלש ברכות: להדליק וכו' שעשה ניסים וכו' ושהחיינו וכו' וסימנך: עשה לך שרף (להדליק), ושים אותו על הנס (שעשה ניסים) והיה כל המביט בו וחי (שהחיינו) - הגר"א בשאר הימים, משמיטים שהחיינו, לא ברך שהחיינו ביום הראשון יברך אפילו ביום האחרון על ההדלקה. שכחו לברך על הדלקת הנרות: וכבר הסתיימה ההדלקה - יש לברך "שעשה ניסים" בלבד, וביום הראשון "שהחיינו" (משנ"ב תרע"ו, ד ובא"ח א) וישב, י). לעניין נוסח ברכת להדליק וכו': כתבנו את הנוסח לפי המשנ"ב תרע"ו, א "שלחנוכה" ולדעתו יש לאומרם לכתחילה כמילה אחת. ובמקור חיים (לבעל החו"י) דהיינו בשו"א תחת הל', אמנם, בשלמי תודה, כ"ד בשם החזון איש, לומר עפ"י כללי הדקדוק בפת"ח תחת הל'.

הערה: אין להפסיק בדיבור עד תום הדלקת הנר האחרון, פרט לאמירת "הנרות הללו וכו' " שיכולה להיאמר לאחר הדלקת

אישה מוציאה ידי חובה את בעלה, אף כשנמצאים במלון (שו"ת תורה מציון תצא, קכ"ג). יש לציין שהגאון רבי ח. ד. אלטוסקי זצ"ל חתן מרן הגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל ראש ישיבת "תורה אור", העדיף להיות אחר הצהריים בימי החנוכה בישיבתו עם תלמידיו, והרבנית תחי' לאוי"ט הייתה מדליקה בבית, ומוציאה אותו ידי חובה, ושמע אמירת הברכות בבית המדרש, וירד לחדרו בישיבה להדליק נרות. ובערב ראה את הדלקתה.

חידוש מצאנו, בדברי הגר"ח פלאג'י זצ"ל (מועד לכל חי כ"ז, כ"ה) לפי מה שאמרו חז"ל הרגיל בנר הוי"ן ליה בנים ת"ח כמו שאמרו בשבת, אם כן, לאישה שייכת טפי [יותר] הכנה זו, שתהא זריזה לתקן הפתילות ולשים השמן וכו' ומה גם שהנס נעשה על ידי אישה יהודית כנודע". וכן הוא בהראבי"ה (א, ר): "ולכן נהגו נשים צדקניות וכשרות, לתקן נרות שבת וחנוכה, לזכות למצווה" ובבית הגר"ח קנייבסקי שליט"א נהגה הרבנית ע"ה להדליק נרות החנוכה ולכבותן, לפני הדלקת שר התורה. וכיום לא מצינו שנוהגים להקפיד בזה.

חובת הבנים והבנות בהדלקת הנרות

בני ספרד - נוהגים בחנוכה "נר איש וביתו" (שו"ע תרע"ב, ב) וכאשר אבא, אימא, או אפילו אח גדול מדליקים נרות, בבית, כהלכה, אסור לבן או בת ספרד, כל עוד לא נישאו, לברך על נרות שמדליקים במקום אחר [שבכל בית בישראל חובה לפרסם הנס בהדלקה, וגם אותם בן או בת, מחובתם לפרסם הנס בהדלקה - אך בלא ברכה], ולדעת הגר"ע יוסף זצ"ל, היינו, אפילו הדלקת הבית במדינה אחרת, ובהפרש של שעות... ויש חולקים, כמו כן, שמענו מהגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, אם הבן והבת, בני ספרד, גרים לעצמם מחוץ לבית, וגם מתפרנסים בכוחות עצמם - מדליקים במקומם בברכה. בני אשכנז - נוהגים כדעת הרמב"ם (המובא ברמ"א תרע"א, ב): "המהדרין מדליקים נר לכל אחד ואחד מבני הבית" ואפילו עשרה אשכנזים קטנים מדליקים בחנוכיות שלהם ליד האבא, ומברכים לעצמם. ולמעשה, אף אישה ואף הבנות האשכנזיות, יכולות, אם תרצו, להדליק בעצמן ולכוון שלא לצאת בהדלקת האבא ומברכות לעצמן.

מדוע לא נהגו בנות אשכנז, המהדרות במצוות, להדליק לעצמן? כתב ה"חתם סופר" ז"ע בסוגית כבתה, במסכת שבת: "משום, שכך קיבלנו מרבתינו, שכשהדליקו בחוץ, נשים לא הדליקו להידור, דהוי כפריצות, לעמוד יחד עם האנשים בפתח הבית לרשות הרבים להדליק, ועל כן עמדו מרחוק לשמוע הברכות, לכן גם אצלנו אינן נוהגות". מטעם זה, יש מנמקים מדוע נשים פטורות מאמירת "קידוש לבנה". וראה במשנ"ב תכ"ו, א סיבה נוספת לאי אמירת קידוש לבנה. זאת, בנוסף לטעם המובא במג"א שם, מפני שהן גרמו למיעוט הלבנה.

השוכח לאומרו בתפילה וכבר חתם את הברכה - אינו חוזר, אלא, שאפשרי להוסיף ב"אלקי נצור" בקשה: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כאשר עשה וכו' בימי מתתיהו וכו' " וכן בברכת המזון אם לא נזכרו עד חתימת "על הארץ ועל המזון" - אין חוזרים. ואפשר להוסיף לפני "הרחמן הוא יזכנו וכו' - "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים וכו' " כנ"ל. ולדעת האדר"ת יאמרוהו כ"הרחמן" הראשון לאחר "לעולם אל יחסרנו".

מנחה קצרה: הגר"א קוטלר זצ"ל, וכן הורו כמה מראשי הישיבות בארץ ישראל, שבימי החנוכה אין להתפלל מנחה קצרה, כיון שאין אומרים בה חזרת הש"ץ ואין שומעים משליח הציבור "על הניסים וכו', ולדעת התוס' בשבת כד ע"א יש דין פרסומי ניסא בחנוכה גם בתפילה.

הזכרת על הניסים ב"ברכת מעין שלש"

אין מזכירים של חנוכה ושל פורים בברכת מעין שלש (שו"ע ר"ח ובמשנ"ב תרפ"ג, ב) משום ש"על הניסים" ראוי להזכירו בהודאה, כ"מודים" בתפילה, וכ"נודה לך" בברכת המזון, אבל ב"מעין שלש" שאין בה הודאה - אין מזכירים. ואף שמזכירים "ונודה לך על הארץ", אי אפשר להפסיק שם, שהרי צריך להסמיך מעין החתימה לחתימה (לבוש בסי' ר"ח) וגם חנוכה ופורים לא הוזכרו בתורה (לחם חמודות הובא במחצה"ש ר"ח, מ).

חובת הנשים בהדלקת הנרות

שולחן ערוך תרעה, ג: "אישה מדלקת נר חנוכה, שאף היא חייבת במצווה זו" המקור בגמ' שבת כ"ג: אמר רבי יהושע בן לוי, נשים חייבות בנר חנוכה [אף שהיא מצות עשה ש"הזמן גרמא"], שאף הן היו באותו הנס": 1. בגזרות הקשות. 2. הנס שנעשה על ידי יהודית בת יוחנן כהן גדול [כנראה אחות מתתיהו] שהרגה את שר צבאם, לאחר שהשקתו בחלב, וכתוצאה מכך עזבו את ירושלים, ועל כן יש שנוהגים לאכול בחנוכה מאכלי חלב 3 כמובא במדרש: אישה אחת בירושלים ילדה בן זכר, וביום השמיני לא מצאה מוהל למוהלו... עלתה על חומת ירושלים... וקראה לכל אחיה המסתתרים... אם לא תבטלו הגזרות... אין עתיד לאומתנו... ואז הפילה עצמה עם תינוקה... ומיד כששמעו זאת מתתיהו ובניו, קראו: "מי לד' אלי".

הלכה למעשה: אישה נשואה - יוצאת ידי חובה בהדלקת בעלה, ואף יכולה להוציאו ידי חובה כשאינו בבית, כשאין חשש לפגיעה ב"שלום בית, מפני שעדיף להדליק בזמן, כשם שהאיש מוציא את אשתו, כמפורט להלן, ואז צריך מי שיצא ידי חובה, לראות את ההדלקה של היום, כדלהלן, ואם לא ראה, ושב הביתה, וכבר כבו הנרות - ידליק שוב בלא ברכה. לדעת הגר"א נבנצל שליט"א

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

בספה"ק הרבו להביא מדברי האר"י הק' זי"ע, כי ימי החנוכה מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים, וכל יום מכוון כנגד מידה אחת, וניתן לפעול ישועות גדולות כפי עניין השפעות המידה ההיא

האוצרות נפתחים: מעט מזעיר מהמובא בספה"ק על ההשפעות המיוחדות לכל יום מימי החנוכה

עוד אמר הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע, כי ימי החנוכה המה כנגד שבעת הרועים, וכמו שאומרים ב'מעוז צור' 'הקם לנו רועים שבעה', ויום זה הוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, ועל כן יומא קגרים לפעול זש"ק, שעניין זה מצינו במיוחד אצל יצחק שפעל בנים בתפילתו, וכדכתיב (כה כא) ויעתר צחק אל ה' וכו', ויעתר לו ה'.

ביום השלישי - המידה המאירה בו היא מידת 'חנוך', ומהות מידה זו היא 'מתנת חנם', שהקב"ה נותן וחונן אף למי שאין 'מגיע' לו מן הדין, וכדכתיב (שמות כב כו) 'ושמעתי כי חנון אני', ומקבל תפילת כל פה, וכלשון הרמב"ן שם: 'כי חנון אני - חונן ומקבל תחינת כל אדם אע"פ שאינו הגון, מגזירת חנם' ('חנוך' משרש תיבת 'חנם' הוא) וכו', לפיכך אמר 'כי חנון אני' ושומע צעקת 'כל' מתחנן לי עכ"ל. ועל ידי שהאדם נוהג במידה זו, שמעניק משלו אף כשאינו חייב, ונותן גם למי שאינו ראוי (לדעתו...) מעורר עליו במרומים הנהגה זו של 'חנוך', לתת לו לפנים משורת הדין. ואילו הרה"ק משינאווא זי"ע אמר כי 'היום השלישי' מסוגל הוא לפרנסה טובה בהרחבה ולעשירות, שכן קוראים בו בתורה מעניין קרבן הנשיא של שבת זבולון שזכה לעשירות ולחוף ימים ישכון.

ביום הרביעי - כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' (אות כח) כי המידה הרביעית לפי דעת האר"י היא 'ארך' (כי 'ארך אפיים' מחולק לב' מידות), ורומז לרפואה, כמו שאומרים 'והעלה ארוכה ומרפא', וכן 'כי הוא חייך ואורך ימך' (דברים ל כ), וכלשונו: 'ויוכל להמשיך רפואה לכל תחלואיו ולנגעי נפשו ולטהר המח', עיי"ש עוד.

ביום החמישי - הפליגו צדיקי הדורות במעלת 'נר חמישי', וביארו בזה, כי יום זה לעולם אינו יכול לחול בשב"ק (ואילו שאר ימות החנוכה יכולים להיות בשבת), והרי זה מורה על החשכות הגדולה שיש בו ביום, שהוא מרוחק ביותר מן הקדושה, וגם הוא בסוף החודש (כ"ט לחודש) במיעוט הלבנה שאף זה מרמז על עובי החשכות בהעדר אור הלבנה לגמרי, ועוד, שישאר נמשלו ללבנה וממילא 'מיעוט הלבנה' מורה על שפל המצב בתחתית - אמנם נר החנוכה מאיר אפילו את החושך הגדול ביותר, והרי זה

בספה"ק הרבו להביא מדברי האר"י הק' זי"ע (פע"ח שער חנוכה פ"ד) כי ימי החנוכה מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים, וכל יום באשר הוא מכוון כנגד מידה אחת, וניתן לפעול ישועות גדולות כפי עניין השפעות המידה ההיא השייכת לאותו היום, ונביא מעט מזעיר קצת מתוקף השפעות הימים, למען נדע את אשר לפנינו, וכדי שנוכל לדלות מלוא החפניים מאותם אוצרות מלכים הנפתחים לטובה.

ביום הראשון - יש שכתבו כי ביום ראשון דחנוכה מאירים כל הארות של שמונת ימי החנוכה, וכביכול שביום זה מונח כבר שמונה ימים.

ובספר 'שבט מיהודה' (לנר א' תרס"ז) כתב בזה הלשון: ביום ראשון דחנוכה בודאי רפואה קרובה לבוא לכל מיני מחלה ר"ל. עפ"י דברות קדשו של כ"ק מר אבא (הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע) זצוקלה"ה שתיבת רפואה הוא אותיות 'אור פה' ונקראת ג"כ 'ארוכה', שהוא אותיות אור כ"ה. והיינו שכל רפואה הנעשית תמיד ע"י תפלה שהוא 'אור פה', נעשית בחנוכה בעצם יום הראשון בכ"ה בכסליו, והיינו אור כ"ה. עכ"ל. ואם כי בוודאי כל ימי החנוכה מסוגלים לרפואה, אך ביותר ניתן לפעול זאת ביום הראשון.

ביום השני - 'המידה' השייכת בו היא השנייה מסדר י"ג מידות והיא מידת 'רחום' (כפי הסדר של האריז"ל), וכלומר, שבו ביום מאירה מידת 'רחום' ומתגלה ביותר רחמנותו של הקב"ה, ובידנו לעורר 'רחמים', ובאמת כל ימי החנוכה מתגללים רחמים רבים, וכמו שאומרים ב'על הניסים' "ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם", אך ביום זה הוא עיקר הארת ה'רחמים'.

והדרך לעורר מידה זו היא כמו שדרשו חז"ל (שבת קנא): את האמור (דברים יג יח) 'ונתן לך רחמים ורחמך והרבך' - כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, שעל ידי שנוהג הוא במידת הרחמים מתעורר עליו מלעילא מידת 'רחום', כמידה כנגד מידה. הרה"ק ה'עקידת יצחק' מאלכסנדר זי"ע ה"ד (ליל ב' תרצ"ז) הוסיף להביא מה שאמר הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, כי י"ג מכילין דרחמי מכוונים המה כנגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, ונמצא שמידת רחום היא כנגד 'גזירה שווה', שעניינה הוא שכל הגזירות ישתוו ויתבטלו, והיינו שמסגולת היום לבטל כל גזירות קשות ורעות.

וממשיך ה'ארחות חיים' לבאר מה שאומרים אנו שם בתפילה 'זכרון לכולם יהיו ותשועת נפשם מיד שונא', שביום זה יש 'זיכרון לפני ה' להנצל מן היצר'. גם ידוע מה שכתב הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ז"ע בפירושו על 'ספר קרנים' (מאמר ו אות א) שראשי התיבות של 'תקבר בשיבה טובה' (טו טו) הם 'טבת', לרמוז שבר"ח טבת נסתלק אברהם אבינו ע"ה, וזכותו הגדולה עומדת ביותר בהאי יומא דהילולא קדישא דיליה, כי 'רחמנא אידכר לן קיימיה דאברהם רחימא'. ומעתה, קדושת ר"ח והארת הילולא קדישא מצטרפים לקדושת הנרות, והמשכיל יבין עד כמה קדוש היום לאדונינו.

(מעובד ומקוצר מתוך 'באר הפרשה')

מורה באצבע על גודל כח האור שיש ביום זה, שהרי בכוחו להאיר אפילו את עומק החשיכה.

ביום השישי - הוא ראש חודש טבת, ומן העניין להביא מה דאינא ב'בית יוסף' (בטור סי' תכ"ג בד"ה ועומדים) בשם ספר 'ארחות חיים' (הלכות ר"ח סי' ב) בשם 'רבינו יהודה הלוי', על נוסח תפילת המוספין בר"ח, ראשי חדשים לעמך נתת, זמן כפרה לכל תולדותם, שהכוונה בתיבת 'תולדותם' היא על כל התולדות - המעשים, שעשה אדם משך כל ימי החודש. וביום ראש חודש ביד האדם לתקן את כל אשר שיחת משך ימות החודש, ולכן בא עולת ראש חודש, ככפרה ביום המכפר, ביום ראש חודש.

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

בעל המלאכה רימה אותי - האם מותר לי להזהיר את חבריי מפניו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

בביאורים ומוספים של 'דרשו' הוראתו של הגר"י זילברשטיין שליט"א - "שאסור לספר לאחרים שהבעל מלאכה ניצל את מצוקתו לדרוש עוד כסף, אף כשמטרתו לתועלת שלא יעשה כן להם, מפני שאין כוונתו לתועלת אלא מחמת כעס ושנאה כמבואר כאן..." (זאת מלבד העובדה שיתכן ובעל המלאכה הוא הצודק בוויכוח שביניהם).

אולם למרות זאת אין האדם יכול לפטור עצמו לגמרי מחובתו להציל את חברו מנזק. התורה מצווה עליו במקרה זה להתגבר ולהתעלות מעל רגשותיו, ולפעול באופן המותר! וכפי שמובא בהמשך הדברים ב'ביאורים ומוספים' - שכאשר הדברים נוגעים ממש להצלה מנזק, אזי אף אם המספר שונא את המסופר, מכל מקום מותר לספר הדבר לתועלת הצלת חברו - "ויכריח את עצמו בעת הסיפור לכוון לתועלת, ולא מצד שנאה..."

"...הזמנתי בעל מלאכה לביצוע עבודות בביתי - והלה ממש רימה אותי לאורך כל הדרך! בסיכומי של דבר נאלצתי לשלם עבור העבודה מחיר גבוה ביותר! זהו גזל של ממש! האם אין זו מצווה להזהיר את כל חברי וידידי מפניו של בעל המלאכה הזה?!"...
עד כמה מוטל עלינו לדקדק לא רק בפרטי ההלכה, אלא גם לחפש ולדקדק במניעים הנסתרים שבלב פנימה - נוכל ללמוד מההלכה הנלמדת היום בספר חפץ חיים (כלל י' סעיף יא), הנוגעת לסיטואציה הנ"ל המוכרת לכולנו מחיי היום יום.
בדוגמה מעין זו, לא די שיהיה בסיפור הדברים תועלת - אלא על המספר להתכוון באמת לשם תועלת! וכיון שבוודאי אין כוונת המספר לתועלת, אלא "כוונתו כדי לבזותו בעיני בני אדם, שיפורסם לפנייהם לחרפה ולקלון עבור זה שנגע בממונו או בכבודו", על כן הדבר אסור. כך כותב החפץ חיים, וכך אכן מובאת

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

האם לבעלי חיים יש נשמה?

תענית דף טז

דומה לאדם שתופס שרץ בידו

רק במגע ומשא וטומאת שבעה ולא מטמא באוהל. והבהמה, שגם לה ניצוץ של נשמה, נבלתה מטמאה במגע ומשא אבל רק טומאת ערב. והעוף עוד פחות מזה. ואין שום ספק, שיש לכל הברואים ניצוץ של נשמה, שהרי נאמר "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בהרבה מתו" (בראשית ז'), ומבואר בעין יעקב חולין (קכ"ז ד"ה חולדה) שבא למעט את בריות המים שאין להן אפילו ניצוץ של נשמה, ולכן נאמר "מכל אשר בחרבה", שרק להם יש "נשמת רוח חיים", אבל לא לדגים, מפני שהם זכר ליצורי השמיטה שעברה, הפחותים בהשתלמותם מיצורי השמיטה הנוכחית (עי' רבינו בחיי על הפסוק "ושבתה הארץ שבת לה" - פרשת בהר). ומכיון שאין לבריות המים אפילו ניצוץ של נשמה אין החיצונים מתדבקים בנבלתם, ולא שייך בהן טומאה ממש אלא רק "שקץ".

(אזנים לתורה ויקרא יא ט)

הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל דן בספרו אזניים לתורה, מדוע לא נאמרה טומאה בנבלת דגים, וכבר תמה האברבנאל על זה. ונראה לתת לזה שני טעמים, אומר הגר"ז. טעם אחד, שלא גזרה תורה טומאה על דבר הגדל בימים ובנחלים, שהם מקור הטהרה. ואין זה דומה ל"טובל ושרץ בידו" שהרי גידולם מהמים, המטהרים כל טומאה. טעם נוסף, בטומאה יש מדרגות לטומאה: החמורה ביותר היא טומאת המת, שהוא מטמא באהל וטומאתו טומאת ז' וכך שאר הטומאות חומרתם יורדת. והטעם למדרגות אלו מפני שהטומאה באה ע"י החיצונים, שמתדבקים בגוף האדם והבהמה לאחר שיצאה הנפש ממנו, וכל מה שהנפש גדולה יותר, רבה התשוקה של החיצונים להתדבק בגוף אחרי מיתתו, כדי לינק ממנו שארית הקדושה שבו, כמבואר בספרים. ולכן היהודי שמת, גופו מטמא באהל ובמגע ובמשא וטומאת שבעה, ואילו העכו"ם שמת מטמא

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

האם ניתן ליטול בהושענא רבה ערבות יבשות?

ומשום 'הידור מצוה', ו'נוי מצוה', יש ליטול ענפים יפים ורעננים שִׁבְּהֶם עלים רבים; ויש שאף נוטלים 'מורביות', שהן ענפי ערבות יפים וגבוהים במיוחד. ונהוג לקשור את כל הענפים יחד, וכן נהוג שכל אחד נוטל ערבות משלו לצורך קיום מנהג זה של נטילת ערבה.

[שו"ע תרסד, ד, משנ"ב טז-יח; ביאורים ומוספים דרשו, 12-13]

כפי שלמדנו, ב'הושענא רבה' נוטלים ערבות בנוסף לארבעת המינים. מספר הערבות לכתחילה - שלושה, ויש אומרים - חמישה. ומעיקר הדין, די בערבה אחת, שיש בה עלה אחד בלבד. וכדין הערבות שבארבעת המינים, כך דין הערבות של הושענא רבה, דהיינו, שאורכן צריך להיות שלושה טפחים (24-28.8) לפחות, ולא יוצאים ידי חובה בערבות יבשות או גזולות.

באיזה אופן מנענעים את הערבות בהושענא רבה?

ולדעת הרמ"א, יש לנענע את הערבות בשעת נטילתן, ויש שפירשו, שאין צורך לנענעם לכל הצדדים כארבעת המינים, אלא נענוע בעלמא. ומנהג בני אשכנז לומר תוך כדי אחיזת הערבות את פיוטי ה'הושענא' של תחנונים על המים. ולאחר מכן חובטים הערבות על גבי הקרקע, כדלהלן.

[שו"ע תרסד, ז, ומשנ"ב כז; ביאורים ומוספים דרשו, 19 ר"ר]

מנהג הקפת הבימה בהושענא רבה הוא כבכל ימי החג - תוך כדי אמירת פיוטי ה'הושענא' ואחיזת ארבעת המינים. ונוהגים להסיר ביום זה את ה'טבעות' העליונות שעל גבי הלולב: יש שנוהגים להסירן לפני ההקפות של ה'הושענא', יש שנוהגים להסירן לפני ה'הלל', ויש שנוהגים להסירן כבר בליל הושענא רבה. ולאחר ההקפות עם ארבעת המינים, נוטלים את הערבות.

על גבי מה חובטים את הערבות בהושענא רבה?

קרקע המרוצפת באבנים, או מחופה בעץ. וטעמים רבים נאמרו למנהג החבטה, ומהם: א. עלי הערבה דומים לשפתים, ויש רמז בדבר שכל שפה שתקטרג על ישראל תושפל לארץ; ב. בהסרת העלים על ידי החבטה, יש רמז לכילוי ה'דינים'.

[שו"ע תרסד, ד, משנ"ב יט, ושעה"צ יב; ביאורים ומוספים דרשו, 15-16]

לאחר אמירת פיוטי ה'הושענא' בהושענא רבה, חובטים את הערבה חמש פעמים על גבי הקרקע, ולאחר מכן על גבי כלים, וכדומה, באופן שיגרום לנשירת חלק מהעלים, אך אין צורך לחבוט עד שינשרו כל העלים. ויש שכתבו - וכך מבואר בזוהר הקדוש - שיש לחבוט את הערבות דווקא על גבי אדמה, דהיינו, קרקע חשופה, ולא על גבי

* היום השביעי של חג הסוכות, נקרא 'הושענא רבה', על שם ריבוי הערבות ביום זה. ביום זה נחתם גזר הדין על ענין המים למשך כל השנה, ומכיון שחיי האדם תלויים במים, יש שנוהגים ביום זה מנהגים שונים הדומים למנהגי יום הכיפורים.

* המנהג העיקרי ממנהגי הושענא רבה, אשר הנהיגוהו הנביאים, הוא - 'נטילת ערבה'; זְכָר לנטילת הערבות ונענוען בבית המקדש בכל ימי החג; ויש שסוברים, שאף הקיפו עִמָּן את המזבח.

* בני אשכנז, נוהגים לקרוא בשבת חול המועד סוכות את ספר קוהלת. ונחלקו הפוסקים אם מברכים על קריאה זו; ולמעשה, רבים נהגו לברך, והנוהג כן, אין למחות בידו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם ילד יכול להניח את הסכך על גבי הסוכה?

Yonatan Sindel/Flash90

הסכך היא לשם צל. ונער שהגיע לגיל 'בר מצוה', אך יש ספק אם הוא 'גדול' מדאורייתא - נחלקו הפוסקים אם יש להחמיר בו כילד שלא הגיע לגיל בר מצוה; ולמעשה, היו מגדולי ישראל שחששו לכך, והניחו את הסכך מחדש.

[ביאורים ומוספים דרשו תרלה, 4]

לכתחילה ראוי שהנחת הסכך על הסוכה תעשה על ידי מי שחייב במצות סוכה, דהיינו, על ידי ישראל 'גדול', ולא על ידי גוי, אשה, או ילד מתחת לגיל בר מצוה.

ובדיעבד, אם הניח את הסכך מי שאינו חייב במצוה, הסוכה כשרה, ובלבד שיכונן מניח הסכך להניחו לשם צל, ואין די בכך שמי שציוה עליו להניחו מתכוון לשם צל; אולם, יש שכתב שכאשר ילד מניח את הסכך, די בכך שמבוגר 'עומד על גביו' ומתכוון שהנחת

הלוח היומי

כ"ד בכסלו | רבי אהרן יהודה לייב ב"ר נח
צבי שטיינמן זצ"ל, ר"י חפץ חיים (כפר סבא),
פוניבז' לצעירים, גאון יעקב, אורחות תורה ועוד,
בעל אילת השחר, מפיקודיך אתבונן ועוד

בשנת ג' אלפים ת"ט, הנחת היסוד לבנין ביהמ"ק יועדה להיום, כמופיע בנבואת חגי הנביא (בעל י-כ"ג). ויש שנהגו ללמוד פסוקים אלו היום.

בשנת תש"ב, במלחמת העולם השניה, החלו הנאצים ימ"ש ברציחתם של אלפי יהודי העיר חרקוב שבאוקראינה הי"ד.

יארצייט:

תקב"ז: רבי משה ב"ר חיים מאנדלס זצ"ל, רבה הראשון של ווערבוי.

תרס"ג: רבי משה ב"ר מנחם מנדל פנט זצ"ל, האדמו"ר מדעעש.

תרס"ה: רבי חיים חזקיהו ב"ר רפאל מדיני זצ"ל, בעל שדי חמד, מכתב לחזקיהו ועוד.

תש"ע: רבי אליהו ב"ר יצחק ירוחם הלוי קצנלבוג זצ"ל, מירושלים.

תשע"א: רבי חיים מנחם אברהם ב"ר יעקב אריה טברסקי זצ"ל, האדמו"ר מטריסק-לונדון.

תשע"ח: רבי אהרן יהודה לייב ב"ר נח צבי שטיינמן זצ"ל, ר"י חפץ חיים (כפר סבא), פוניבז' לצעירים, גאון יעקב, אורחות תורה ועוד, בעל אילת השחר, מפיקודיך אתבונן ועוד.

יארצייט מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב ב"ר נח צבי שטיינמן - בעל ה"אילת השחר"

שווה כל מאמץ - זה נצח!

מרן הגראי"ל שטיינמן היה חוזר ואומר תמיד: "הכל הוא נצח, עושים דבר טוב והרווח הוא לנצח! דבר לא טוב מפסיד לנצח! אדם חסר לו מצוה - הפסידו לנצח! כאן - אפשר תמיד לתקן מה שחסר, שם - מה שהחסיר כבר לא יכול לתקן, זה חד פעמי רק פה, ולא תחזור עוד הזדמנות".

(אדם גדול הוא ושמח במצוות עמ' קנא)

נשתדל להשקיע כל מאמץ כדי לא להיכשל בדבר עבירה ובכך נוכה להנאה לנצח נצחים

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il